

ספרי' — אוצר החסידים — לויבאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

ב ש ל ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתיים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד

ב"ר יהודא לייב ע"ה

שגלוב

נאסר לרגלי מסירות נפשו בעד החזקת היהדות

ביום ד' תשרי ה'תרח"צ

ונרצח במאסרו ביום כ"ה טבת ה'תרח"צ

ת. נ. צ. ב. ה.

*

ולזכות

זוגתו הרבנית מארייאשא שתליט"א

לאריכות ימים ושנים טובות ומתוך בריאות הנכונה

כתובתינו באינטרנט: <http://www.moshiach.net/blind>

ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו לדרגא נעלית יותר, ועד לעילוי שבאיז-ערוך. . והשלימות העיקרית בזה נעשית בעשירי והאחד עשר בחודש אחד עשר בשנה זו – שנת הארבעים ושנים (תש"י-תשנ"ב), שקשורה עם שם מ"ב שעל ידו נעשים כל עניני העליות – שכבר נשלמו כל העליות דמ"ב ימי ההילולא, וכל העליות שע"י מעשינו ועבודתינו במ"ב השנים (בהוספה על השלימות ד, ויהי בארבעים שנה"י) שהם בדוגמת מ"ב המסעות במדבר העמים שבדור זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), ותיכף ומיד ממש נעשית הכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה.

. . . והוראה נוספת וג"כ עיקרית בענין השירה בנוגע לעבודת התפלה (שנקראת גם בלשון רינהי (שירה)) באופן של שירה (כידוע שרבינו הזקן הי' מתפלל בקול ושירה) – שנוסף על השירה הקשורה עם העלי' מלמטה למעלה, צ"ל עכשיו (לאחרי גמר כל העליות) השירה שמצד הדביקות וההתכללות בהעליון, כהכנה והתחלה ל"שיר חדש" דלעתיד לבוא.

ובמיוחד בנוגע להתפלה על הגאולה האמיתית והשלימה (ובפרט לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין", ונשלמו כל עניני העבודה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – שנוסף על רגש הכוסף והתשוקה והגעגועים להגאולה (עד עתה), צ"ל עכשיו גם ובעיקר רגש השמחה מזה שהגאולה באה בפועל ממש ברגע זה ממש.

(משיחות יום ה' פ' בשלח, י"א שבט וש"פ בשלח, י"ג שבט, שבת שירה תשנ"ב)

- 1) תניא אגה"ק סו"ך וביאורה.
- 2) דברים א. ג.
- 3) ספרי ר"פ ואתחנן. ועוד.
- 4) סנהדרין צז. ב.

בשלח

הקדימו למשה בפ"ע – והפלוגתא היא באופן המשך השירה ע"י בני, לדעת רע"ק אמירת (כל) השירה היתה על ידי משה בלבד, ובני רק ענו, "אשירה לה"; לדעת ר"א גם בני אמרו כל השירה, אבל לאחרי (ובדרך "מענה" ל) אמירת משה: ואילו לדעת ר' נחמ"י משה רבינו רק התחיל את אמירת השירה, אבל אח"כ אמרו "כולן יחד" את כל השירה כולה.

וקמילגי בפירוש תיבת "לאמר" שב- כתוב ("אזי יסיר גו' לאמר"), כמבואר בגמ' שם, "במאי קמילגי – ר"ע סבר לאמר אמילתא קמייתא ור"א בנו של ריה"ג סבר לאמר אכל מילתא ומילתא ור"נ סבר ויאמרו – דאמור כולהו בהדי הדדי, לאמר – דפתח משה ברישא. ויש להבין, מהי סברת מחלקותם בפירוש פסוק זה? ועוד, דמזה גופא שהכתוב משמיענו (בתיבת "לאמר") אופן אמירת השירה (מה אמר משה ומה אמרו ישראל) משמע שיש בזה נפק"מ באמירת השירה ותוכנה – וצריך להבין, למאי נפק"מ ב- תוכן אמירת השירה, כיצד (ובאיזה אופן משלשת אופנים הנ"ל) אמרו השירה?

כן צריך ביאור בדעת ר' נחמ"י ש- משה רק פתח לבני, אבל אח"כ אמרו השירה "כולן יחד" – מהו ענינה של "פתיחה" זו על ידי משה רבינו?

לדעת רע"ק או לדעת ר"א, י"ל בפש-טות, כי בני לא ידעו מעצמם את נוסח

א. תנו רבנן. . . דרש רבי עקיבא ב- שעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה כגדול המקרא את הלל: (להוציאן ידי חובתן. רש"י) והן עונין אחריי ראשי פרקים (הללו"י), משה אמר אשירה להי' והן אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה' רבי אלי-עזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר כקטן המקרא את הלל: והן עונין אחריי כל מה שהוא אומר, משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה', משה אמר כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה. רבי נחמ"י אומר כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריי ("וקורין כולן יחד", וכך שרתה רוח הקודש על כולם וכווננו יחד את השירה ככתבה" רש"י).

והיינו, דכו"ע ס"ל שמשעה התחיל ב- אמירת השירה לפני בני, וכמוכן מלשון הכתוב "אזי יסיר משה ובני ישראל" ש-

- 1) ברייתא סוטה ב, ב (ובמשנה שם כז, ב הובא רק דעת רע"ק ודעת ר"נ).
- 2) וראה (הגירסאות והדפוסות) תוספתא שם פ"ב, ירושלמי שם פ"ה ה"ד. מכילתא ויל"ש פרשתנו עה"פ (טו, א). ועוד. ואכ"מ.
- 3) ראה סוכה לח, ב.
- 4) כ"ה בפרש"י. וראה רש"י סוכה שם.
- 5) פרשתנו טו, א.
- 6) כ"ה בפרש"י. ובתוספתא הגיל (הובא ב- תודיה ר"נ שם) פ"י דעת ר"נ באר"א. וראה הנסמן בהערה 1. חזקוני מהרש"א סוטה שם. ועוד. ואכ"מ.
- 7) כן מפורש במכילתא פרשתנו שם בדעת ר"נ. וראה הערה 8.
- 8) לקמן ס"ב דרשת המכילתא.

הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

. . . והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים, מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים², כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות («מרים על שם המירוור»³) על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק, «עד מתי, עד מתי, עד מתי...! חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הבטחון ש,הנה זה (המלך המשיח) בא», וכבר בא!

(משיחות ש"פ בא, ו' שבט, וש"פ בשלח, שבת שירה, י"ג שבט תשנ"ב)

(2) פרשי שמות טו, כ.

(3) שמרר רפכ"ו. שהשיר פ"ב, יא.

(4) שה"ש ב, חובשהשיר עה"פ.

פג.

יום העשירי בחודש האחד עשר בדורנו זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו נעשית העלי' ד"כל מעשיו

השירה, ולכן היו צריכים לענות אחרי משהי (אם רק «אשירה לה», או שענו אחריו כל דברי השירה):

אבל לדעת ר"נ ש,שרתה רוח הקודש על כולם וכווננו יחד את השירה ככתבה, הרי לא הי' צורך לכאורה ל,פתיחת' משה כדי שידעו את דברי השירהי [ולכ' אורה כן מוכרח לומר לפי הדרשות (ש' הובאו בהמשך הגמ' שסי') שגם העול' לים ויונקים אמרו שירה, ועוד זאת, ש' אפילו עוברים שבמעי אמן אמרו שירה, שבהם לא שיך לומר שידעו לכוון את השירה ע"י ששמעו אותה ממש, אלא שזהו ע"פ רוח הקודש ששרתה עליהם (וכמבואר בגמ' שסי'), שאמירת השירה שלהם היתה תוצאה מראיית השכינה, כי «ראו את השכינה . . . ואמרו כו' כרס נעשה להן כאספקלריא המאירה וראו»]

– ומהו התוכן והמטרה בהפתיחה על ידי משהי?

ב. עה"פ, אז ישיר גו' אשירה לה' ויאמרו לאמר' מפרש האוה"ח, ויאמרו לאמר אשירה – פי' שאמרו זה לזה לאמר, פי' שיאמרו שירה יחד בלא בחי' השתנות והפרדה עד שיהיו כאיש אחד הגם היותם רבים ונתכוונו יחד ועשו כן ואמרו אשירה לשון יחידי כאילו הם איש אחד שזולת זה היו אומרים נשירה.

זאת אומרת, שאמירת השירה היתה באופן מיוחד במינו, שכל ישראל אמרו בהשתנות, כאיש אחד ממש, בלא . . . השתנות והפרדה. וע"פ מחזיל הנ"ל ש' גם עוללים ויונקים, ואפילו עוברים שב' מעי אמן אמרו שירה, נמצא, שבאמירת השירה הי' מצב של אחדות גמורה, בלי שום, השתנות והפרדה, בין הגדול שב' גדולים והקטן שבקטנים, עד העוברים שבמעי אמן.

ובזה יש לבאר זה שלכו"ע היתה אמירת השירה של בני' בהקדמת פתיחת משה – כי אחדות מוחלטת כזו, שכל ישראל יהיו כאיש אחד, מהגדולים ועד הקטנים, כולל עוברים שבמעי אמן, יכולה לבוא אך ורק על ידי משה רבינו.

והביאור בזה:

היות שמשה רבינו הוא ראש הדור

(8) וראה גם מכילתא פרשתנו עה"פ, שרק בדעת ר"נ נזכר ש,שרתה רה"ק על ישראל, משאיכ בשאר הדעותי (וראה חדא"ג מהרשיא סוטה שם). אבל עפ"י צ"ל לכאורה דפליגי על הדרשה שגם העוללים כו' ועוברים אמרו שירה (כדלקמן בפנים), ובגמ' ברכות (ג, א) מפורש שר"ע ס"ל כר"מ שגם העוברים אמרו שירה, ומשמע שם שכי' לכר"ע (וראה זהר פרשתנו ס, א) – וראה הערה 20.
(9) ולהעיר מירושלמי סוטה שם, מה ת"ל לאמר (ש,הרי כולם אמרו שירה מעצמם כמשהי, קה"ע), לאמר לדורותי' – דלא כבבבלי שמפרש (לדעת ר"ג), לאמר דפתח משה ברישאי, וראה תרגום לשה"ש בתחלתו: משה עם בניו דישראל . . . פתחו כולתון ואמרו כחדא שירתא.
(10) וראה גם תוספתא וירושלמי (ומכילתא) שם.
(11) ל, סעיב ואילך.

(12) בפשטות י"ל שזה"ע של דרך ארץ, שח"כו למשה שיפתח (ראה רש"י סוטה שם ד"ה לאמר, אחר שנרשו לאמר . . . אחר שפתח חכמי), אבל לכאורה אינו ביאור מספיק, כי בשביל זה לא הי' צריך הכתוב להדגיש זאת (ולכאורה דוחק לומר דהא גופא קמ"ל הכתוב, שצריכים לחכות לפתיחת החכם).

(13) להעיר מרש"י יתרו (יט, ב), כאיש אחד בלב אחד. וראה לקמן הערה 51.

ונשיא הדור, לכן הרי הוא כולל את כל הדור כאחד, ובלשון רש"י, "משה הוא ישראל וישראל הם משה. . שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא ה"כל". ואחדות זו דישאל (כפי שהם כלו-לים במשה) הריהו באופן שלמעלה מהתחלקות, כי הנשיא (כשמו) מנושא ומובדל מן העם, "משכמו ומעלה גבוה מכל ה"עם", ולכן, האחדות דישאל כפי שהם כלולים בו היא באופן שלמעלה מהתחלקות, אנשים נשים וטף בשווה, ע"ד "השוה"י ומשוה קטן וגדול".

ולכן, ע"י שפתח משה רבינו את שירת בני, שאמירת השירה שלהם באה על ידו ובכוחו, ה"ז פעל שאמירת השירה ע"י "כל הדור" תהי' בהשתוות גמורה (כפי שהם כלולים במשה"י), כאיש אחד, "בלא. . השתנות והפרדה".

ויש לומר, שזוהי כוונת המכילתא עה"פ "אז ישיר משה ובני ישראל" – "משה שקול כנגד כל ישראל וישראל שקולין כמשה בשעה שאמרו שירה": כדי לבאר יתור הלשון בכתוב ("משה ו-בני ישראל", אף ש"משה הוא בכלל בני") ה" מספיק לכאורה לבאר ש"משה שקול כנגד כל ישראל", ומזה שנקט במכילתא תא (לא רק ש"משה שקול כנגד כל ישראל", אלא) גם ש"ישראל שקולין כמשה

(14) חקת כא, כא.

(15) שי"א ט, ב (וראה שם י, כג). וראה אה"ת יורא (כרך ד) תשסד, ב. שה"ש (כרך ב) ע' תיז ואילך. ועוד.

(16) ל' הפיוט, "האחוז ביד".

(17) ראה גם ש"ד עה"ת כאן. כיוונו למה שאמר משה כי כולם נכללים בו. . שנסמכותיהם הם ניצוצות נשמתו, ולהעיר ממאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ע' קנ. תר"ח פרשתנו רכז, א"ב.

(18) ראה דיעה הב' במכילתא שם, שאמר משה

שירה כנגד כל ישראל".

בשעה שאמרו שירה", משמע, שכוונת המכילתא לפרש כמשה ובני השתוו ב-אמירת השירה"י. וי"ל שהשתוות זו באה מצד זה שבני הרגישו ש"משה הוא ישראל" אל וישראל הם משה, שכולם נכללים במציאותו של משה (וזהו מה שמאחד אותם בהתאחדות גמורה ועושה אותם ל-מציאות אחת).

וזוהי כוונת סיום דברי המכילתא "וישראל שקולין כמשה בשעה שאמרו שירה", שאמירת השירה על ידי (פתיחת) משה ("משה הוא ישראל") פעלה על ישראל שיהיו "שקולין כמשה", היינו שהם דומים ומתאחדים באמירת השירה עם משה (כיון ש"ישראל הם משה").

ג. ולפי הקדמה זו יש לבאר את שלש הדיעות הנ"ל באופן אמירת ה"שירה:

כיון שאמירת השירה היתה צריכה להיות באופן מיוחד, שיאמרוה כולם ב-אחדות גמורה, לכן לכו"ע (א) פתיחת ה"שירה היתה על ידי משה (הפועל האחדות וההשתוות דכל ישראל"י, (ב) אמי-רת השירה עצמה על ידי ישראל היתה באופן שהתאחדו עם (שירת) משה, כי הרגישו שכל מציאותם היא משה, "ישראל הם משה" (תכלית האחדות דישאל): והפלוגתא היא במידת ואופן שייכות ד-אמירת השירה של ישראל למשה רבינו:

(19) ראה גם פ"י מרכבת המשנה על המכילתא שם.

(20) ע"פ המבואר בפנים י"ל, שלכל הדעות אמרו ישראל השירה ברוה"ק [וכן הובא בסתם ב-שמור (פכ"ב, ג. פכ"ג, ב) עה"פ ויאמינו בה' (אבל במכילתא עה"פ הוא מאמר ר' נחמ"י). וראה זהר פרשתנו שם. אלשיך וש"ד עה"ת כאן] – ומה שענו אחרי משה הוא מפני ביטולם והתאחדותם עם משה, כבפנים.

ויש לומר, שהחידוש בשירת הים הי' שאחדות זו (שמצד עצם מציאותם של ישראל) היתה באופן גלוי ממש. ולכן התבטאה האחדות בענין השירה, המורה על שמחה – כי "שמחה פורצת גדר"י, וכן בענינו, שהיא פורצת את ההגבלות וההגדרות של האדם ומגיעה לעצמות ומחות נפשו, וכן שמחה מורה על "בחי" התגלות"י, שעל ידי השמחה באמירת

(משיחת ש"פ בשלח תשמ"ח)
לקו"ש חל"א ע' 69

(55) ראה בארוכה המשך שמח תשמח (בסה"מ)

תרנ"ז ע' רכג ואילך).

(56) תר"א פרשתנו סב, א. וראה בארוכה המשך

הניל בתחלתו ע' קעג ואילך).

(57) טו, ב וברשי" שם.

(58) מכילתא פרשתנו כאן. ועוד.

(59) ירמ"י לא, ז.

בשורת הגאולה

כ.ב.

מבואר בכתבי האריז"לי שדור הגאולה העתידה הוא גלגול של הדור שיצא ממצרים, ועפ"ז, הנשים הצדקניות שבדורנו שבזכותן נגאלים, הן הן הנשים הצדקניות שבזכותן יצאו ממצרים.

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על

(1) שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

וזהו הטעם שהמלך נמשל ל"לב", כי נוסף לזה שהמלך משפיע לבני המדינה את כל צרכיהם (לכל אחד ואחד לפי ענינו), הרי עיקר ענין המלכות הוא, מה שעצם מציאות המדינה כולה תלוי בה-מלך, כמו הלב המשפיע עצם החיות לכל אברי הגוף.

ויש לומר, שעדין הוא ההפרש ברוח-ניות שבין ראשי אלפי ישראל שבכל דור ודור ונשיא הדור: החיות הרוחנית הנשפעת לכל אנשי הדור על ידי תלמי-די חכמים בכלל, ראשי אלפי ישראל שבכל דור ודור (שהם כמו, ראש ומוח לגבי נשמות המור"ם), היא בבחי' מזון רוחני לכל אחד ואחד לפי ערכו: אבל עיקר חידושו של משה רבינו (נשיא הדור) הוא, שממנו נמשך עצם החיות (הרוחני) לכל אנשי הדור, כמו הדם ה-נשפע מהלבי לכל האברים, כי הוא מגלה אצל ישראל את נקודת היהדות שלהם, שהיא בשווה ממש אצל כל ישראל.

ומזה מובן גם בענין התקשרות נפשות ההמון בשרשן ומקורו: זה שעל ידי ראשי אלפי ישראל בכלל מתקשרות נפשות ההמון לשרשן למעלה, היינו ל-בחי' "אב אחד לכולנה", שהתואר "אב" מורה על השייכות (שורש, מקור) לבנים,

(47) שלכן המורד במלך יש למלך רשות להרגו (רמב"ם הל' מלכים שם ה"ח), כולל גם מאן דמחוי במחוג קמי מלכא (תניגה ה, ב). – וראה לקיש ח"ד ע' 1050 ואילך. ח"ח ע' 25. ועוד.
(48) תניא פ"ב (ו, ריש ע"ב).
(49) להעיר מהמבואר בכ"מ שיחידה שבנפש שורה בלב דוקא (ראה המשך תעריב ח"א פ"ה). וראה תריא מג"א צד, סעיף ואילך. שערי אורה ד"ה וקבל פס"ו ואילך. ועוד.
(50) ראה לעיל הערה 35.

והיינו שהוא שורש להתחלקות למטה: ואילו משה רבינו (נשיא הדור) מקשר נפשות ישראל בשרשם בה' אחד של-מעלה: מהתחלקות לגמרי: (שזה שייך לנקודת היהדות שלהם, שהיא בשווה ממש אצל כל ישראל).

ז. ע"פ כל הנ"ל מובן גם בענינו – אמירת שירה ע"י משה ובני ישראל:

זה שמשא רבינו "פתח" באמירת שירה פעל בכל ישראל אמירת שירה מצד נקודת היהדות שלהם שהיא שווה ממש אצל כל ישראל. ולכן גם ה-עוללים ויונקים אמרו שירה, ועוד זאת – גם העוברים שבמעצי אמן, כי אמירת שירה זו באה מצד עצם המציאות של ישראל, שבכללה גם עובר שבמעצי אמו: ועוד זאת – כיון שעצם מציאותם הוא בשווה ממש עם גדול שבגדולים, לכן אמירת השירה ה' באופן של השתוות גמורה, "בלא... השתנות והפרדה".

(51) ויל שזהו פירוש ב' הלשונות, כאיש אחד בלב אחד (ראה לעיל הערה 13) – כאיש אחד, שעדיין יש בו התחלקות האברים, ראש ורגל כו: "בלב אחד" – נקודת החיות שלמעלה מהתחלקות.
(52) בלשון החסידות – שנשיא הדור הוא ה"יחידה" הכללית של כל הדור, המגלה את ה"יחידה" שבכאריא מאנשי הדור.
(53) ולהעיר גם מלקיש חלק ל ע' 219:20 – לענין האחדות הנפשית ע"י מלך.

(54) ויש לומר, שג' האופנים שישנם בגילוי אמירת שירה הם ע"ד ג' האופנים שישנם בגילוי נקודת היהדות (כמשנית במ"א): א) גילוי נקודת היהדות בפ"ע (שלמעלה מהשכל). ב) הגילוי הוא באופן שפועל על השכל, שההנחות שבשכלו הם בהתאם לנקודת היהדות, אבל נרגש שמקורו (אינו בשכל מצ"ע, אלא) בנקודת היהדות. ג) נקודת היהדות תודרת בכל מהותו ומציאותו, שאז השכל מצ"ע מבין כפי המחוייב מצד נקודת היהדות (ראה לקיש ח"ח ע' 5 ואילך. ועוד).
(54) ראה גם מאמרי אדמירי האמצעי ויקרא ע' של.

שזה גופא נתגלה על ידי שמשא רבינו "פתח" באמירת השירה, כנ"ל.

ד. האחדות של בני הנפעלת על ידי משה רבינו דוקא, יובן בעומק יותר ב-הקדם תוספת כיאור בגדר, "אחדות ישר-אל" – וכמשנ"ת כמה פעמים שיש שני ענינים: א) המצוה היא אהבת ישראל (והאהבת לרעך כמוך²³), שבזה יש עדיין שני אישים נפרדים, אוהב ואהוב (אלא שהאהבה היא, "כמוך"): ב) הטיבה ש-אפשר להיות אהבה, לרעך כמוך" היא מצד הענין ד, "אחדות ישראל", שפירושה, שכל ישראל הם מציאות אחת, כאיש אחד ממש.

ובזה גופא יש כמה אופנים (ודרגות):

בספר התניא²⁴ מבאר רבינו הזקן, ש-אחדותם של ישראל באה מזה שכל ה-נשמות²⁵, כולן מתאימות ואב אחד לכו-לנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים²⁶, ממש²⁷ מצד שורש נפשם בה' אחד, רק שהגופים²⁸ מחולקים.

והנה בירושלמי²⁹ מבואר ש, כל ישר-אל גוף אחד הו"י (כמובא שם משל לזה

לדעת רע"ק אמירת השירה כולה היתה על ידי משה רבינו וישראל רק ענו, "אשירה לה", והיינו שכל ישראל "יצאו" ידי אמירת השירה באמירת משה, ולדעת רע"ע זוהי שלימות האח-דות, כאשר היא באופן של ביטול גמור עד ש, "יצאו" בשירת משה (שהם רק, עו-נין אחרי²¹), שבזה מודגש שכל מצו-אותם של ישראל אינה אלא מציאותו של משה.

לדעת ר"א היו, עונין אחרי כל מה שהוא אומר, כי ס"ל ששלימות ההת-אחדות היא כאשר בני מרגישים התאח-דות זו גם כפי שהם במדרגתם. דבאופן הנ"ל שהיו עונין אחריו (רק), "אשירה לה" מודגש שישראל כפי שהם במדרג-תם (ומצד מציאותם) אינם במצב של אחדות מוחלטת, והאחדות תלוי בזה שהם רק, "עונין" אחרי משה בביטול גמור²²: ולכן ס"ל שאמרו כל השירה כמו משה, אלא שזה גופא הוא באופן של "מענה" לאמירת משה, שהיא תלוי בשירת משה.

ור"נ ס"ל שגם שירת בני יחד באופן של מענה למשה אין בה עדיין תכלית ההתאחדות עד שיורגש בהם ש, ישראל הם משה, מאחר שהם רק עונין אחריו. ולכן לדעת ר"ג אמרו, "כולן יחד" בלי שום התחלקות כלל, שזה מדגיש ש, משה הוא ישראל וישראל הם משה²² [אלא

(21) להעיר ממשנית במ"א (לקיש ח"ג ע' 233) לענין אמירת הלל (ע"י עניית הלל), ע"ש.
(22) וייל שר"ע ס"ל שאמירת כל השירה ע"י כל ישראל (בפ"ע) ממעט מדרגת האחדות ע"י אמירה אחת דמשה: ור"א ס"ל שאפשר לאחדות זו להתגלות במציאות (ואמירת) בני, אבל רק כש-נרגש שהיא באה בדרך, מענה לשרת משה: ור"נ ס"ל דכיון ש, משה הוא ישראל וישראל הם משה,

לכן גם באמירתם, כולן יחד" נרגשת אחדות מוח-לטת עם שירת משה. וראה לקמן הערה 54 (בלשון החסידות).

(23) קדושים י"ט, יח.

(24) פרק לב.

(25) ראה גם רדב"ז להל' ממרים פ"ב ה"ד.

(26) ראה רמב"ם הל' מתנות עניים פ"א ה"ב.

(27) ולא רק, קרובים או, דומים (ככפ' לך יג, ח ובפרש"י).

(28) נדרים פ"ט ה"ד.

(29) ל' הקה"ע שם. ועדין הוא ברדב"ז הנ"ל. אברבנאל יהושע, פרשה שביעית, ועוד. וראה תניא אגריק ס"ס כב (ע"פ ס' שופטים כ, יא). שם ס"א. ובארוכה – סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל.

מב' ידים של גוף אחד), שלכאורה זהו אופן נעלה יותר באחדות ישראל. כי זה ש, כל ישראל אחים ממש" להיות ש, אב אחד לכולנה" מורה רק שה, אב" (שורש ומקור) שלהם הוא אחד, אבל ישראל עצמם (כפי שהם במקומם) מחולקים זה מזה ("אב אחד לכולנה" – רבים) אלא שהם, כמו אחים ממש" [דאע"פ שאהבת אחים אינה כאהבה לאיש זר, אלא היא אהבה עצמית, בלשון הכתובים, "עצמי ובשרי אתה" – מ"מ הרי הם אישים נפרדים ומחולקים]: משא"כ זה שכל ישראל גוף אחד הן, מפני שכל ישראל הם, קומה אחת שלימה"י, אין בהם (גם כפי שהם במקומם) גם ההתחלקות של אחים, אלא הם מציאות אחת, "גוף אחד".

ועפ"י צריך ביאור: מדוע לא הביא רבינו הזקן בתניא זה שכל ישראל הם "קומה אחת שלימה", "גוף אחד", וכתב רק ש, אב אחד לכולנה ולכן נקראו כל ישראל (רק) אחים?

ה. ויש לומר הביאור בזה:

זה ש, נקראו כל ישראל אחים ממש" לא הובא בתניא שם כדי להגדיר מהות ודרגת האהבה (שאהבת ישראל צ"ל כ" אהבת אחים), אלא רק בתור הוכחה לזה ש, אב אחד לכולנה" (לכל הנשמות). ולכן לא הביא שם הא ד, "כל ישראל גוף אחד הן", כי האהבה שעלי' מדובר בתניא שם (הבאה מזה ש, אב אחד לכולנה") היא למעלה יותר גם מזה ש, כל ישראל גוף אחד הן".

הסברת הענין: זה שמביא בתניא שם ע"ד אחדות נפשות ישראל בשרשן ו-

(30) ויצא כט, יד.

(31) לקוטי ר"פ נצבים, ובכ"מ. – וראה בפרשיות לקוטי חלק ל' ע' 19-218.

ויובן זה בהקדם שמצינו בכמה מקור מות שה, מלך" נמשל ל, לב"י" (וכנרמו בלשון הרמב"ם⁴², לבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל"), שהטעם בפשטות הוא, דכשם שחיות כל הגוף תלוי' בלב כך חיות, "כל קהל ישראל" תלוי' במלך.

אבל צריך להבין: הלא חיות הגוף תלוי' בעיקר במוח שבראש (שממנו נמשכת חיות לכל אברי הגוף, גם להלביב), וא"כ למה מדמים מלך ללב ולא למוח?

ויש לומר הביאור בזה⁴⁴:

המעלה שבהשפעת הלב לאברי הגוף לגבי השפעת המוח אליהם היא – ש אותה החיות הנמשכת מהלב באבר זה נמשכת גם באבר אחר ובכל האברים, שהרי מהלב נמשך דם לכל האברים (שבו מלובשת חיות הנפש, "כי הדם הוא הנפש"⁴⁵), והרי בכל האברים נמצא אותו הדם, בלי התחלקות⁴⁶: משא"כ (עיקר) החיות הנשפעת (בגלוי) לאברי הגוף מהמוח שבראש, היא באופן שכל אבר מקבל "חיות וכח" השייכים לו, לפי מזגו ותכונתו, העין לראות והאוזן לשמוע ו- הפה לדבר והרגלים להלך"⁴⁷.

ישראל היא, "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁸, הרי כשם ש, ה' אחד" הוא פשוט בתכלית הפשיטות⁴⁹, למעלה מכל התחלקות, כן הוא בנוגע לנשמות ישראל (שהם, חלק אלקה ממעל ממש"), שענין האחדות "מצד שורש נפשם בה' אחד" הוא באופן של נקודה אחת שלמעלה מגדר התחל-קות לגמרי.

ו. והנה הכח לעבודה נעלית כזו, להגבי ולהעלות את הנפש שתרגיש את שרשה בה' אחד הוא ע"י דביקות בתל-מידי חכמים, וכמו שביאר רבינו הזקן⁵⁰ מה שאמרו רז"ל, "על פסוקי ולדבקה בו שכל הדבק בת"ח מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה ממש", כי "על ידי דביקה בתלמידי חכמים" (שהם, הצדי-קים והחכמים ראשי בני ישראל שבדור-רס"⁵¹) מתדבקות נפשות ההמון, במהותן הראשון ושרשם" למעלה (כמבואר ב"ארוכה בתניא).

ויש לומר, שבזה גופא יש חילוק בין תלמידי חכמים בכלל ("ראשי בני ישר" אל שבדורם") ונשיא הדור (כמו משה רבינו).

להיותם אחד ממש מצד העצם דאלקות שהוא ה' עצמות ביה הכוללם וזה הבנת מאמר . . . והנפשות מתאימות.

(36) ל' התניא רפ"ב (ע"פ ל' הכתוב איוב לא, ב) אלא שמוסיף תיבת "ממש". וראה בארוכה שפע טל בהקדמה.

(37) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ז. שם פ"ב ה"ו.

(38) תניא ספ"ב.

(39) עקב יא, כב. ספרי ורש"י עה"פ. כתובות ק"א, ב. סהמ"צ הרמב"ם מ"ע ו. הל' דעות פ"ו ה"ב. שו"ע אדה"ז א"ח שם ס"ד. – ולהעיר ממכילתא פרשתנו עה"פ ויאמינו בה', שכל המאמין ברועה נאמן כאילו מאמין במי שאמר והי' העולם".

(40) ל' התניא שם (ו, סע"ב).

(41) ראה ס' יצירה (פ"ז מ"ב), לב בנפש כמלך במלחמה". בחיי ריש פרשתנו. אברבנאל פ' שופטים בפרשת המלך (כשם הפלוסופים). ועוד.

(42) הל' מלכים פ"ג ה"ז.

בפשטות אין כוונת הרמב"ם לדמות המלך ללב כל קהל ישראל, אלא "שלבנו הוא לב כל קהל ישר" אל", שלכן, "על הסרת לבו (דמלך) הקפידה תורה". אבל מזה ש, הקפידה תורה" בעיקר בנוגע ללבנו של מלך (משום ש, לבנו הוא לב כל קהל ישראל"), מוכן, שעיקר שייכות המלך לכל קהל ישראל הוא בענין הלב.

(43) תניא פנ"א.

(44) ראה (באריא) לקוטי ח"ט ע' 165 ואילך.

(45) פ' ראה יב, כג. ועוד.

(46) ראה לקוטי מדבר יג, א.